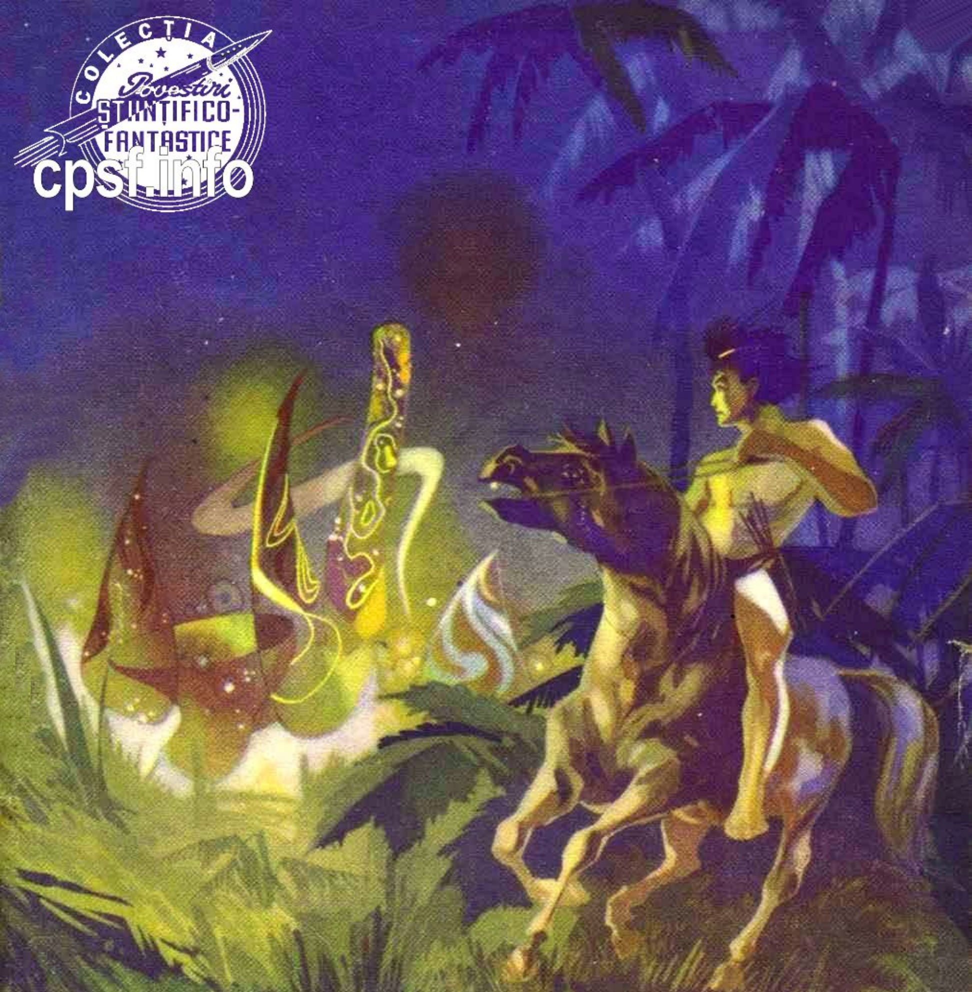

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

243

PREȚUL 1 LEU

J.-H. ROSNY AÎNÉ

XIPEHUZII

J. - H. ROSNY AÎNÉ

XIPEHUZII

Traducere şi cuvînt înainte de ION HOBANA

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica

Anul XI – Nr. 243 – 1 ianuarie 1965

Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Portret: ALEXANDRU DIACONU

J.—H. ROSNY AINE

Cuvînt înainte

Foarte puţini dintre cei care folosesc astăzi cu dezinvoltură cuvîntul *astronautică* ştiu că el a fost imaginat de J.-H. Rosny aîné, autor apreciat şi fecund de romane, nuvele, eseuri şi reprezentant strălucit al fantasticului-ştiinţific în literatură. Apariţia *Xipehuzilor* îmi oferă prilejul de a înfăţişa pe scurt cititorilor viaţa şi opera acestui creator de făpturi şi lumi stranii.

Henri-Joseph-Honoré Boex s-a născut la 17 februarie 1856, la Bruxelles, într-o familie modestă. Rămas foarte curînd orfan de tată, el pleacă în Anglia după terminarea studiilor, în căutarea unei slujbe. Acolo exercită diferite meserii, printre care aceea de telegrafist. Studiul atent al moravurilor britanice îi inspiră primul său roman, *Nell Horn, din Armata Salvării*, bine primit la Paris, unde tînărul autor fusese atras de personalitatea magnetică a lui Edmond de Goncourt. De un meritat succes se bucură şi nuvela *Xipehuzii*, pe care critica vremii o compară în mod elogios cu povestirea fantastică *Horla* a lui Maupassant.

Henri-Joseph-Honoré Boex, care începuse să semneze J.-H. Rosny, îl cheamă la Paris pe fratele său Justin-François-Séraphin, născut şi el la Bruxelles, în 1859. Începînd din 1887 şi pînă în 1907—1908, producţia literară comună a celor doi fraţi apare sub aceeaşi semnătură. Apoi fiecare urmează drumul propriei sale individualităţi artistice, semnîndu-şi cărţile cu pseudonimul J.-H. Rosny aîné şi, respectiv, J.-H. Rosny jeune.

Înscris de Edmond de Goncourt printre cei zece membri ai faimoasei Academii care-i poartă numele, Rosny aîné a devenit mai tîrziu preşedintele ei. Ocupa încă această funcţie onorifică la 15 februarie 1940, cînd s-a stins din viaţă.

Vasta operă a lui Rosny aîné abordează domenii dintre cele mai diferite. Romancierul e preocupat de problemele sociale şi morale ale contemporaneităţii în *Bilateralul*, *Daniel Valgraive*, *Bunătatea imperioasă*, *Pe străzi* etc. Dramele istoriei îndepărtate palpită în *Iubire etruscă*, *Evreica*, *Soţiile lui Setné*. Creator al evocării literare cu subiect preistoric, el rămîne autorul neîntrecut al unor lucrări ca *Vamireh*, *Războiul focului*, *Felina uriaşă*, *Helgvor de pe Fluviul Albastru*.

În sfîrşit, fantasticul-ştiinţific îi datorează cîteva dintre marile sale izbînzi devenite clasice : *Xipehuzii*, *Moartea Pămîntului*, *Forţa*

misterioasă, Uimitoarea călătorie a lui Hareton Ironcastle, Navigatorii infinitului.

Spirit deschis tuturor înnoirilor progresului tehnico-ştiinţific, Rosny aîné întreţinea legături prieteneşti şi directe sau cel puţin epistolare cu cei mai de seamă oameni de ştiinţă ai timpului său, avînd cunoştinţe temeinice de paleontologie, istorie antică şi modernă, cosmogonie, filozofie, biologie, matematică. Aceste cunoştinţe i-au inspirat o serie de lucrări neromanţate : Originile, Cuceritorii focului (eseu despre preistorie), Pluralismul (eseu despre discontinuitatea şi eterogenitatea fenomenelor, scris în colaborare cu marele matematician Emile Borel), Ştiinţele şi pluralismul.

Contemporan cu Jules Verne şi H. G. Wells, Rosny aîné şi-a urmat cu perseverenţă drumul propriu pe tărîmul fantasticului-ştiinţific. Unii critici au încercat să descopere în opera lui influenţa marelui scriitor englez, uitînd că Legenda sceptică, Xipehuzii, Cataclismul au apărut cu cîţiva ani înaintea primei forme a Maşinii timpului. Menţionînd acest lucru, Rosny aîné precizează că nu poate fi vorba nici de un proces invers : „Chiar dacă ar fi citit modestele mele cărţi, aş fi negat că a suferit influenţa lor : Războiul lumilor şi Insula doctorului Moreau sînt opere originale, care trebuie admirate fără rezerve. De altfel, există o diferenţă fundamentală între Wells şi mine în maniera de a construi făpturi inedite. Wells preferă organismul care oferă încă o mare analogie cu cele pe care le cunoaştem, pe cînd eu imaginez cu uşurinţă creaturi ori minerale, ca în Xipehuzii, ori alcătuite dintr-o altă substanţă decît substanţa noastră, ori încă existînd într-o lume cîrmuită de alte energii decît ale noastre : Feromagnetalii, care apar episodic în Moartea Pămîntului, aparţin uneia dintre aceste trei categorii".

Cititorii se vor convinge că, într-adevăr, din acest punct de vedere, imaginaţia lui Rosny aîné e mai fertilă nu numai decît cea a contemporanilor săi, dar şi decît cea a multora dintre scriitorii de astăzi. Refuzînd soluţia facilă a combinării unor elemente aparţinînd diferitelor forme de viaţă terestre, el creează Xipehuzii, aceste individualităţi stranii care nu seamănă nici cu oamenii, nici cu animalele sau plantele — conuri, cilindri şi straturi translucide, înzestrate cu o stea arzătoare...

La fel de stranii sînt Feromagnetalii din Moartea Pămîntului (aglomerări de corpusculi feromagnetici, perceptibile ca nişte pete violete) sau Zoomorfii şi Eteralii din Navigatorii infinitului (făpturi informe, cu labe pe care mai mult alunecă decît merg şi reţele de fosforescenţă, alcătuind un fel de coloane luminoase în văzduhul nocturn al planetei Marte). Dar scriitorul are mai multe coarde la arcul său. El poate să trezească fiorul stranietăţii şi acolo unde aspectul lucrurilor e mai obişnuit ochilor noştri. Uimitoarea călătorie a lui Hareton Ironcastle îl poartă pe erou şi pe însoţitorii săi în împărăţia plantelor, unde mimozele gigantice, dispunînd de o forţă repulsivă şi de o energie ale cărei efecte seamănă cu cele ale acceleraţiei, ştiu să-şi coordoneze eforturile, să se apere şi să atace, dovedind un tip de inteligenţă cu totul specific şi inclasabil.

Să ne întoarcem însă la Xipehuzii, această carte de tinereţe (1887), inclusă şi într-o antologie care va apărea sub egida Editurii tineretului. Scriitorul îmbină aici, cu o măiestrie rareori întîlnită la un quasi-debutant, tema preistorică şi o idee prezentă şi în alte lucrări ale sale : conflictul între două regnuri total deosebite. Scenele de un realism izbitor din viaţa triburilor nomade de acum opt mii de ani alternează cu descrierile halucinante ale Formelor ivite nu se ştie de unde ca să cucerească Pămîntul. Şi peste toate pluteşte figura lui Bakhun, cel a cărui înţelepciune şi perseverenţă au salvat omenirea.

Bakhun este mai mult decît eroul Xipehuzilor. Rosny aîné a făcut din el un personaj simbolic, întruchipînd pe toţi cei care văd mai departe de timpul lor. În plină dominare a nomadismului, el se declară partizan al vieţii sedentare, care îngăduie dezvoltarea spiritului uman. Bravînd politeismul antropomorfist, el susţine că Soarele, Luna şi Stelele sînt pur şi simplu corpuri luminoase. În sfîrşit, Bakhun propovăduieşte un empirism în avans cu milenii, atunci cînd cere oamenilor să nu creadă decît în lucrurile „dovedite prin Măsură". Descriind înfruntarea sălbatică a celor două regnuri, autorul deplînge, prin Bakhun, faptul că „Omul şi Xipehuzul nu pot să coexiste, că viaţa unuia trebuie să fie condiţia sălbatică a nimicirii celuilalt". După cum spuneam mai sus, e o idee care-l urmăreşte pe Rosny aîné. El o reia în Moartea Pămîntului, unde regnul cel nou al Feromagnetalilor nu mai poate fi nimicit de oameni şi le va lua locul (cartea ar trebui să se numească, de fapt, Moartea omenirii) şi în Navigatorii infinitului, unde Zoomorfii ameninţă să procedeze la fel cu marţienii porniţi pe panta declinului. Dar în acest ultim roman regnul invadator este oprit cu ajutorul pămîntenilor şi autorul deschide perspectiva recuceririi planetei.

Ideea apariţiei pe Pămînt a unor colectivităţi neumane, înzestrate cu raţiune şi ostile omului, este, deocamdată, mai mult decît discutabilă din punct de vedere ştiinţific. Rosny aîné n-o foloseşte însă pentru a trezi o teroare ieftină şi sterilă în sufletul cititorilor. El este sincer şi profund preocupat de evoluţia viitoare a umanităţii, de eventualele primejdii pe care ar putea fi nevoită să le înfrunte.

Această preocupare nu-l face însă pe scriitor să-şi întoarcă privirile de la unele probleme acute ale timpului său. Neconcepînd nici o clipă fantasticul-ştiinţific ca un cîmp de desfăşurare a imaginaţiei „pure", el introduce în ţesătura întîmplărilor fabuloase comentarii cu adresă foarte precisă. Iată, de pildă, o discuţie în legătură cu antropofagia unor triburi întîlnite în uimitoarea călătorie a lui Hareton Ironcastle :

„— Aceste lucruri se vor sfîrşi cîndva ! spuse ea.

— Fără îndoială ! Dar poate prin dispariţia Scunzilor şi a Goura-Zankaşilor. Sub gloanţele, bombele şi flagelurile albilor... Căci civilizaţia noastră. Muriel, este cea mai omicidă pe care a cunoscut-o Pămîntul. În trei secole, am făcut să dispară mai multe popoare şi populaţii decît au făcut-o toate seminţiile cotropitoare ale antichităţii şi ale evului mediu. Distrugerea romană a fost un joc de copii pe lîngă a noastră. Nu trăieşti tu, Muriel, pe un pămînt

la fel de întins ca Europa, de pe care aţi făcut să dispară rasa roşie ?..."

Nu putem incheia această prezentare sumară fără a aminti o altă idee caracteristică operei lui Rosny ainé. Dar inainte de a o enunţa, trebuie să facem cunoscută cititorilor una dintre impreju- rările care-i dau naştere.

Ajunşi pe Marte cu ajutorul cosmonavei Stellarium, cei trei prieteni din Navigatorii infinitului caută cu nerăbdare presupusele făpturi inteligente zămislite de planeta singerie. După Eterali şi Zoomorfi, ei intilnesc intr-adevăr aceste făpturi vag antropomorfe : „Stind pe trei picioare, cu torsul vertical... cu toate că aveau şase ochi şi n-aveau nas, chipurile lor cu pielea netedă sugerau nu ştiu ce omolog speciei noastre... Dar cum să descrii aceste chipuri? Cum să redai cu limpezime forma lor ritmică, asemănătoare celor mai frumoase vase greceşti, nuanţele fermecătoare ale pielii lor, care evocau in acelaşi timp florile, norii crepusculari, emailurile egip- tene ?...".

Vom inţelege elanul poetic al povestitorului (unul dintre cei trei prieteni) dacă vom şti că s-a indrăgostit de o marţiană. Ne interesează insă mai mult concluzia teoretică, aparţinind fără indo- ială şi autorului : există „posibilitatea unor frumuseţi perceptibile pentru noi şi totuşi complet străine mediului şi evoluţiei noastre". Concluzie discutabilă, desigur, dar deschizind orizonturi de fanta- zare mult mai vaste decit şi mai discutabila susţinere a quasi-iden- tităţii aspectului făpturilor raţionale din intregul univers.

Şuvoiul imaginaţiei lui Rosny ainé se revarsă in matca unui stil purtind pecetea unei puternice originalităţi. Descrierilor de fe- nomene şi de lumi stranii le corespund asociaţii stranii de idei şi de cuvinte, imagini colţuroase ca bulgării de minereu în care se ascund diamantele — toate pe un fundal de o rară limpezime şi precizie. De la acest meşter al scrisului se pot invăţa multe. La asta s-au gindit, desigur şi cei care, in Franţa, au dat numele său Marelui Premiu al Romanului de Anticipaţie Ştiinţifică. La asta şi la increderea cu care exclamă el, prin eroul său Jacques Lave- rande din Navigatorii infinitului : „Va veni o vreme in care esca- dre de Stellarium vor naviga din planetă în planetă !"

ION HOBANA

J. - H. ROSNY AÎNÉ

XIPEHUZII

CARTEA ÎNTÎI

I

Formele

Era cu o mie de ani înaintea aglomerării civilizatoare din care au izvorît Ninive, Babilon, Ecbatana.

Tribul nomad Pjehu, cu măgarii, caii și vitele sale, străbătea într-un amurg sălbatica pădure Kzur, prin țesătura de raze piezișe. Cîntecul asfințitului creștea, plutea, cobora în valuri armonioase.

Toți, fiind foarte osteniți, tăceau, în căutarea unui luminiș încăpător, în care tribul să poată aprinde focul sfînt, să ia cina, să doarmă la adăpost de fiare, îndărătul dublei bariere de jeratic roșu.

Norii căpătară culoarea opalului, ținuturile iluzorii se risipiră în cele patru zări, zeii nocturni își curmară cîntecul legănător și tribul mergea încă. Un cercetaș sosi în galop, anunțînd luminișul și izvorul curat de apă.

Tribul scoase trei strigăte lungi ; toți grăbiră pasul : rîsete copilărești se revărsară, caii și măgarii chiar, obișnuiți să recunoască apropierea popasului după întoarcerea iscoadelor și aclamațiile nomazilor, își sumețeau gîturile.

Luminișul apăru. Izvorul fermecat își deschidea drum printre mușchi și arbuști. O nălucire li se arătă nomazilor.

Era mai întîi un mare cerc de conuri albăstrii, translucide, cu vîrful în sus, avînd fiecare mărimea cam a unei jumătăți de om. Cîteva dungi luminoase, cîteva circumvoluții întunecate erau presărate pe suprafața lor ; toate aveau la bază o stea orbitoare.

Mai departe, la fel de stranii, se vedeau un fel de straturi

verticale, destul de asemănătoare scoarței de mesteacăn și împestrițate cu elipse multicolore. Mai erau încă, ici și colo, forme aproape cilindrice, diferite de altfel, unele subțiri și inalte, altele scunde și groase, toate de culoarea bronzului, punctate cu verde, toate avind, ca și straturile, punctul de lumină caracteristic.

Tribul privea înmărmurit. O spaimă superstițioasă îi paraliza pe cei mai viteji, crescînd încă atunci cînd Formele începură să unduiască în umbrele cenușii ale luminișului. Și deodată, cu stelele tremurînd, conurile se clătinară și se alungiră, cilindrii și straturile fîșiiră ca apa aruncată în foc, înaintînd spre nomazi, din ce în ce mai repede.

Vrăjit de acest spectacol, tribul nu se clintea, continuînd să privească. Formele sosiră. Ciocnirea fu groaznică. Războinici, femei, copii se prăbușeau ciorchini pe solul pădurii, tainic loviți parcă de spada fulgerului. Atunci, teroarea tenebroasă le redădu supraviețuitorilor vigoarea, aripile fugii sprintene. Și Formele, grupate la început, așezate în rinduri, se împrăștiară în jurul tribului, urmărindu-i fără milă pe fugari. Înspăimîntătorul atac nu era totuși fără greș; el îi ucidea pe unii, îi amețea pe alții, nu rănea niciodată. Cîțiva stropi roșii țîșneau din nările, ochii și urechile muribunzilor, dar ceilalți se ridicau curînd nevătămați și își reluau goana fantastică, în paloarea crepusculară.

Oricare ar fi fost natura Formelor, ele acționau ca niște ființe și nu ca niște elemente, fiind, ca și ființele, nestatornice, neconfundîndu-i pe nomazi cu plantele și nici chiar cu animalele. Curînd, cei mai iuți își dădură seama că nu mai sînt urmăriți. Istoviți, sfîșiați, ei cutezară, în sfîrșit, să privească înapoi spre miracol. Departe, între trunchiurile înecate în umbră, continua urmărirea strălucitoare. Formele îi vînau și îi masacrau mai ales pe războinici, disprețuindu-i ades pe cei slabi, femeia, copilul.

Astfel, de la distanță, în noaptea care se lăsase, scena era și mai supranaturală, și mai copleșitoare pentru creierii primitivi. Războinicii erau gata să-și reia goana. O observație capitală îi opri: oricine ar fi fost fugarii, **Formele încetau urmărirea dincolo de o limită precisă.** Și oricît de istovită, oricît de neputincioasă ar fi fost victima, chiar fără cunoștință, dacă se afla dincolo de această frontieră imaginară primejdia înceta imediat.

Această foarte liniștitoare observație, confirmată curînd de cincizeci de fapte, potoli frenezia nervoasă a fugarilor. Ei îndrăzniră să-și aștepte tovarășii, femeile și bieții copii scăpați din măcel. Unul dintre ei, Eroul lor, abrutizat la început, înspăimîntat de supraomenescul întîmplării, își recăpătă curajul inimii lui mari, aprinse un foc și duse la gură un corn ca să-i călăuzească pe fugari.

Sărmanii veniră unul cîte unul. Mulți, schilozi, se tîrau în mîini. Femei-mame, însuflețite de neîmblînzita forță maternă, păziseră, strînseseră la un loc, salvaseră roadele pîntecelui lor din vălmășagul sălbatic. Și mulți măgari, cai, boi reapărură, înspăimîntați mai puțin decît oamenii.

Noapte lugubră, petrecută în tăcere, fără somn, noapte în care războinicii simțiră mereu cum le tremură vertebrele. Dar aurora veni, se strecură pală prin frunzișuri, apoi fanfara de culori și de păsări zgomotoase ale zorilor îi îndemnă să trăiască, să lepede spaimele Beznei.

Eroul, conducătorul firesc, adunînd mulțimea în grupuri, începu numărătoarea tribului. Jumătate dintre războinici, două sute, lipsea la apel. Pierderile erau mult mai mici printre femei și aproape nule printre copii.

Cînd numărătoarea se sfîrși, cînd vitele de povară fură adunate (lipseau puține, datorită superiorității instinctului asupra rațiunii în timpul dezastrelor), Eroul așeză tribul după rînduiala obișnuită, apoi, poruncind tuturora să-l aștepte, singur, palid, se îndreptă spre luminiș. Nimeni nu îndrăzni să-l urmeze, nici măcar de departe.

El se îndreptă într-acolo unde spațiul dintre copaci era mai mare, depăși limita observată în ajun și privi.

Departe, în transparența proaspătă a dimineții, curgea izvorul cel limpede ; pe malurile lui strălucea, reunită, ceata fantastică a Formelor. Culoarea lor se schimbase. Conurile erau mai numeroase și căpătaseră o nuanță verzuie, cilindrii se coloraseră în violet, iar straturile semănau cu arama curată. Dar, la toate, steaua își revărsa razele care erau orbitoare chiar la lumina zilei.

Metamorfoza acționa și asupra contururilor fantasmagoricelor Entități : conuri tindeau să se lărgească în cilindri, cilindrii se desfășurau, în vreme ce straturi se curbau în parte.

Dar, ca și în ajun, deodată Formele unduiră. Stelele lor începură să palpite ; încet, Eroul trecu frontiera Mîntuirii.

II

Expediție hieratică

Tribul Pjehu se opri la ușa marelui Tabernacol* nomad, în care intrară numai șefii. În fund, lîngă peretele presărat cu astre, sub imaginea bărbătească a Soarelui, stăteau cei trei mari preoți. Mai jos decît ei, pe treptele aurite, cei doisprezece sacrificatori.

* Tabernacol : *cort care adăpostea un templu mobil la unele popoare nomade* (n.t.).

Eroul înaintă, relată pe larg groaznica traversare a pădurii Kzur, în timp ce preoţii ascultau, foarte gravi, uluiţi, simţind o micşorare a puterii lor în faţa acestei întîmplări de neînţeles.

Marele preot suprem ceru ca tribul să ofere Soarelui doisprezece tauri, şapte măgari sălbatici, trei armăsari. El recunoscu că Formele au o origine divină şi, după sacrificii, hotărî o expediţie hieratică.

Toţi preoţii, toţi şefii poporului zahelal trebuiau să participe.

Şi solii străbătură munţii şi cîmpiile, pînă la o sută de leghe împrejurul locului unde se ridică mai tîrziu Ecbatana magilor. Pretutindeni sumbra întîmplare făcea să se zburlească părul oamenilor, pretutindeni şefii se supuseră în grabă chemării sacerdotale.

Într-o dimineaţă, Bărbatul străpunse norii, inundă Tabernacolul, atinse altarul pe care fumega o inimă sîngerîndă de taur. Marii preoţi, sacrificatorii, cincizeci de şefi de triburi scoaseră strigătul triumfal. Afară, o sută de mii de nomazi, călcînd pe roua proaspătă, repetară strigătul prelung, întorcîndu-şi chipurile arse de soare către prodigioasa pădure Kzur, care fremăta încet. Era un semn bun.

Atunci, cu preoţii în frunte, un întreg popor porni să străbată pădurea. După-amiază, pe la ora trei, Eroul tribului Pjehu opri mulţimea. Marele luminiş ruginit de toamnă, cu muşchiul ascuns sub un val de frunze moarte, se desfăşura cu măreţie; preoţii zăriră pe malurile izvorului Formele pe care veneau să le adore şi să le induplece. Erau plăcute la privit, sub umbra arborilor, cu nuanţele lor tremurătoare, focul limpede al stelelor lor, mişcarea lor liniştită pe malul izvorului.

— Aici trebuie să le oferim sacrificiul, spuse marele preot suprem. Să ştie că ne supunem puterii lor!

Toţi bătrînii se înclinară. O voce se auzi totuşi. Era Yushik din tribul Nim, tînăr numărător de astre, palid veghetor profetic care începuse să aibă un renume şi care ceru cu îndrăzneală să se apropie mai mult de Forme.

Dar bătrînii, înălbiţi în arta cuvintelor înţelepte, triumfară: altarul fu construit, victima adusă — un strălucitor armăsar, superb servitor al omului. În tăcerea şi prosternarea unui popor, cuţitul de bronz găsi nobila inimă a animalului. Un mare vaiet se înălţă. Şi marele preot spuse:

— Sînteţi mulţumiţi, o zei?

Acolo, printre trunchiurile neclintite, Formele se mişcau încet, strălucind, căutînd locurile unde soarele curgea în valuri mai dese.

— Da, da, strigă entuziastul, sînt mulţumiţi!

Şi apucînd inima caldă a armăsarului, fără ca marele preot (ciudat!) să pronunte vreun cuvînt, Yushik ţîşni în luminiş. Fana-

ticii, urlînd, îl urmară. Formele unduiau încet, îngrămădindu-se, atingînd pămîntul, apoi, precipitîndu-se brusc asupra celor temerari, un jalnic masacru înfricoșă cele cincizeci de triburi.

Cu mari eforturi, urmăriți cu înverșunare, șase sau șapte fugari izbutiră să atingă hotarul. Ceilalți pieriră — și Yushik împreună cu ei.

— Sînt zei neînduplecați ! spuse solemn marele preot suprem.

Apoi se adună un sfat, venerabilul sfat al preoților, al bătrînilor, al șefilor.

Ei hotărîră să ridice, dincolo de hotarul Mîntuirii, o îngrăditură de țăruși și, pentru a stabili locul acestei îngrădituri, să-i silească pe sclavi să se expună atacului Formelor, succesiv, pe tot înconjurul.

Așa se făcu. Sub amenințarea cu moartea, sclavii intrară în incintă. Foarte puțini pieriră, totuși, datorită măsurilor luate. Hotarul fu stabilit statornic, vizibil pentru toți, datorită îngrăditurii de țăruși.

Astfel se sfîrși cu bine expediția hieratică și Zahelalii se crezură la adăpost de subtilul lor dușman.

III

Tenebrele

Dar sistemul preventiv preconizat de consiliu se arătă curînd neputincios. În primăvara următoare, trecînd pe lîngă îngrăditura de țăruși cam în dezordine, fără să se aștepte la nimic rău, triburile Herloth și Nazzum fură asaltate cu cruzime de Forme și decimate.

Șefii care scăpară din masacru relatară Marelui consiliu zahelal că Formele erau acum mult mai numeroase decît în toamna trecută. Ca și înainte, ele își limitau urmărirea la o anumită zonă, dar frontierele se lărgiseră.

Aceste știri înspăimîntară poporul : se ținu doliu mare și se făcură mari sacrificii. Apoi, consiliul hotărî să distrugă pădurea Kzur prin foc.

Cu toate eforturile, nu-i putură incendia decît marginile.

Atunci, desperați, preoții consacrară pădurea, opriră pe oricine să intre în ea și mai multe veri se scurseră astfel.

Într-o noapte de octombrie, tabăra adormită a tribului Zulf fu invadată de Forme la zece bătăi de săgeată de pădurea fatală. Încă trei sute de războinici își pierdură viața.

Din ziua aceea, o prevestire sinistră, corupătoare, misterioasă trecu din trib în trib, murmurată la ureche în lungile nopți

astrale ale Mesopotamiei. **Omul avea să piară. Celălalt**, întinzîndu-şi mereu stăpînirea, în pădure, pe cîmpii, neputînd fi distrus, va devora zi după zi seminţia decăzută. Şi destăinuirea temătoare şi întunecată chinuia bieţii creieri, răpindu-le tuturora puterea de împotrivire, optimismul strălucitor al raselor tinere. Visînd la aceste lucruri, nomadul nu mai îndrăznea să iubească somptuoasele păşuni natale, scruta cerul cu ochi descurajaţi, aşteptînd oprirea constelaţiilor. Acesta fu anul o mie al copilăriei popoarelor, dangătul funebru al sfîrşitului lumii sau, poate, resemnarea omului roşu din savanele indiene.

Şi în această nelinişte cumplită, gînditorii ajungeau la un cult amar, un cult al morţii, pe care-l predicau profeţi palizi, cultul Tenebrelor mai puternice decît Astrele, al Tenebrelor ce aveau să înghită, să devoreze sfînta Lumină, focul strălucitor.

Pretutindeni, la hotarele singurătăţilor, puteau fi întîlnite siluetele nemişcate, subţiate de posturi, ale inspiraţilor, ale oamenilor tăcerii, care se împrăştiau periodic printre triburi şi povesteau înfricoşătoarele lor visuri, Crepusculul marii Nopţi apropiate, al Soarelui muribund.

IV

Bakhun

În acea epocă trăia un om extraordinar numit Bakhun, fiu al tribului Ptuh şi frate al marelui preot suprem al Zahelalilor. El părăsise foarte devreme viaţa nomadă, îşi alesese un frumos loc izolat, între patru coline, într-o vîlcea îngustă şi plină de viaţă, în care curgea lumina cîntătoare a unui izvor. Bucăţi mari de stîncă îi slujeau de cort statornic, de locuinţă ciclopică. Răbdarea şi ajutorul bine cîntărit al boilor sau al cailor îi asiguraseră belşugul, recolte regulate. Cele patru soţii şi cei treizeci de copii ai săi trăiau acolo ca în Eden.

Bakhun răspîndea idei ciudate, care ar fi făcut să fie ucis cu pietre dacă Zahelalii nu l-ar fi respectat pe fratele său mai mare, marele preot suprem.

În primul rînd, el susţinea că viaţa sedentară era de preferat vieţii nomade, cruţînd puterile omului în favoarea spiritului.

În al doilea rînd, el gîndea că Soarele, Luna şi Stelele nu erau zei, ci corpuri luminoase.

În al treilea rînd, el spunea că omul nu trebuie să creadă cu adevărat decît în lucrurile dovedite prin Măsură.

Zahelalii îi atribuiau puteri magice și cei mai îndrăzneți cutezau uneori să-l consulte, fără să se căiască niciodată. Se știa că el ajutase deseori cu hrană triburile flămînde.

Or, în ceasul cumplit, cînd se ivi trista alternativă de a părăsi ținuturile rodnice sau de a fi distruse de Formele neînduplecate, triburile se gîndiră la Bakhun, și preoții, ei înșiși, înfrîngîndu-și orgoliul, trimiseră la el trei dintre cei mai de seamă reprezentanți ai ordinului.

Bakhun ascultă relatările cu cea mai mare îngrijorare, puse să-i fie repetate, punînd întrebări multe și precise. El ceru două zile de gîndire. La sfîrșitul lor, anunță simplu că avea să se consacre cercetării Formelor.

Triburile fură cam descumpănite; se nădăjduise că Bakhun ar putea să elibereze întregul ținut prin vrăjitorie. Totuși, șefii se arătară bucuroși de hotărîrea lui și așteptară lucruri mari de la el.

Atunci Bakhun se stabili în marginea pădurii Kzur, retrăgîndu-se doar pentru odihnă și, întreaga zi, el observa, călărind cel mai iute armăsar din Caldeea. Curînd, convins de superioritatea splendidului animal asupra celor mai rapide Forme, el putu să-și înceapă studiul cutezător și minuțios al dușmanilor Omului, acest studiu căruia-i datorăm marea carte antecuneiformă de șaizeci de foi, cea mai frumoasă carte de piatră pe care epocile nomade au lăsat-o timpurilor moderne.

În această carte, admirabilă mostră de observație răbdătoare și de sobrietate, se află consemnată existența unui sistem de viață cu totul deosebit de regnul nostru animal și vegetal, sistem pe care Bakhun mărturisește umil că nu l-a putut analiza decît în aparența lui cea mai obișnuită, cea mai exterioară. Nu e cu putință ca Omul să nu se înfioreze citind această monografie a ființelor pe care Bakhun le numește Xipehuzi, aceste detalii privite în mod obiectiv, niciodată împinse către supranaturalul sistematic, pe care bătrînul scrib le înregistrează cu privire la actele lor, la modul lor de deplasare, de luptă, de înmulțire și care demonstrează că rasa umană s-a aflat la marginea Neantului, că Pămîntul era să fie moștenit de un Regn în legătură cu care ne-am pierdut pînă și putința de a ni-l închipui.

Trebuie să citiți minunata traducere a d-lui Dessault, descoperirile sale neașteptate privind lingvistica preasiriană, descoperiri prețuite, din păcate, mai mult peste hotare — în Anglia, în Germania — decît în propria lui țară. Ilustrul savant a binevoit

să ne pună la dispoziție pasajele izbitoare ale prețioasei lucrări și aceste pasaje, pe care le oferim în continuare publicului, îi vor inspira poate dorința de a parcurge superbele tălmăciri ale Maestrului *.

V

Din cartea lui Bakhun

Xipehuzii sînt în mod evident Făpturi însuflețite. Toate mișcările lor dezvăluie voința, capriciul, asociația, independența parțială care disting Făptura animală de plantă sau de lucrul inert. Cu toate că modul lor de deplasare nu poate fi definit prin comparație — este o simplă alunecare pe sol —, e ușor de văzut că îi dirijează după cum vor. Pot fi văzuți oprindu-se brusc, întorcîndu-se, pornind unii în urmărirea altora, plimbîndu-se, cîte doi, cîte trei, manifestîndu-și preferințe care-i vor face să-și părăsească un semen pentru a merge departe să se întîlnească cu altul. Nu au posibilitatea de a se urca în copaci, dar izbutesc să ucidă păsările, **atrăgîndu-le** prin mijloace de nedescoperit. Pot fi văzuți deseori înconjurînd animale de pădure sau pîndindu-le dindărătul unui tufiș; le ucid întotdeauna și apoi le mistuie. Se poate spune, ca o regulă, că ei ucid **toate animalele, fără deosebire**, dacă pot să le atragă, și asta fără motiv aparent, căci nu le mănîncă, ci le prefac pur și simplu în cenușă.

Felul lor de a mistui nu cere existența unui foc: punctul incandescent pe care-l au la bază ajunge pentru această operație. Ei se adună zece sau douăzeci, în cerc, împrejurul animalelor mari ucise și fac să converargă razele asupra corpului. Pentru animalele mici — o pasăre, de pildă —, razele unui singur Xipehuz sînt suficiente. Trebuie să remarc un lucru: căldura pe care pot s-o producă nu e de loc instantaneu violentă. Adesseori razele unui Xipehuz m-au atins pe mînă și pielea nu începea să se încălzească decît după cîtva timp.

Nu știu dacă se poate spune că Xipehuzii sînt de diferite forme, căci toți pot să se prefacă succesiv în conuri, cilindri și straturi — și asta într-o singură zi. Culoarea lor se schimbă continuu, fapt pe care cred că trebuie să-l atribui, în general, metamorfozelor luminii de dimineață pînă seara și de seara pînă dimineața. Totuși, cîteva schimbări de nuanțe par să se datoreze capriciului indivizilor și, în mod special, **pasiunilor lor**, dacă pot spune

---

* *„Les Précurseurs de Ninive" („Precursorii Ninivei") de B. Dessault, ediție în 8, Calmann-Levy. În interesul cititorului, am convertit în limbaj științific modern extrasul din cartea lui Bakhun, care urmează* (n.a.).

astfel, constituind veritabile expresii fizionomice, pe care am fost cu totul incapabil să le determin altfel decît printr-o ipoteză, cu tot studiul zelos pe care l-am întreprins. Astfel, n-am putut să disting niciodată o **nuanță** mînie de o **nuanță** blîndețe, ceea ce ar fi fost, desigur, prima descoperire în acest domeniu.

Am spus **pasiunile** lor. Mai înainte am remarcat preferințele lor, ceea ce aș numi **prieteniile** lor. Au, de asemenea, și **urile** lor. Cutare Xipehuz se îndepărtează în mod constant de cutare altul și reciproc. Furiile lor par violente. Se izbesc cu aceleași mișcări care pot fi observate cînd atacă animalele mari sau oamenii și chiar aceste lupte mi-au arătat că nu sînt de loc nemuritori, cum eram înclinat să cred la început, căci de două sau de trei ori am văzut Xipehuzi sucombînd în aceste întîlniri — **căzînd, condensîndu-se, pietrificîndu-se.** Am păstrat cu grijă cîteva din aceste cadavre bizare* și poate că mai tîrziu vor sluji la descoperirea naturii Xipehuzilor. Sînt cristale gălbui, dispuse neregulat și striate de firișoare albastre.

Din faptul că Xipehuzii nu erau nemuritori a trebuit să deduc că era posibil să fie combătuți și învinși și am început de atunci seria experiențelor despre care va fi vorba mai departe.

Cum Xipehuzii radiază totdeauna destul pentru a fi văzuți prin desișuri și chiar îndărătul trunchiurilor groase — o mare aureolă emană din ei în toate direcțiile și le trădează apropierea —, am putut să mă aventurez deseori în pădure, încrezîndu-mă în iuțeala armăsarului meu.

Acolo am încercat să descopăr dacă își construiau adăposturi, dar mărturisesc că am eșuat în această tentativă. Ei nu mișcă nici pietrele, nici plantele și par străini de orice fel de meserie **tangibilă și vizibilă,** singura pe care o poate înregistra omul. Prin urmare, ei n-au arme, în sensul pe care-l dăm noi acestui cuvînt. E sigur că nu pot să ucidă la distanță ; orice animal care a putut să fugă fără să sufere contactul nemijlocit al unui Xipehuz scapă negreșit, lucru la care am fost deseori martor.

După cum remarcase mai întîi nefericitul trib Pjehu, ei nu pot să treacă peste anumite bariere nevăzute ; în felul acesta, acțiunea lor este limitată. Dar aceste frontiere au crescut an de an, lună de lună. A trebuit să aflu cauza.

Or, această cauză nu pare să fie alta decît un fenomen de **creștere colectivă** și, asemenea celor mai multe dintre lucrurile xipehuze, este de neînțeles pentru inteligența umană. Iată legea,

---

* *Muzeul Kensington din Londra și d-l Dessault însuși posedă cîteva rămășițe minerale, întru totul asemănătoare celor descrise de Bakhun, pe care analiza chimică a fost incapabilă să le descompună și să le combine cu alte substanțe și care nu pot să intre, drept urmare, în nici o nomenclatură a corpurilor cunoscute* (n. a.).

pe scurt: limitele acțiunii xipehuze se lărgesc proporțional cu numărul indivizilor, ceea ce înseamnă că îndată ce se nasc noi indivizi se extind și fronticrele; dar atîta timp cît numărul rămîne neschimbat, orice individ este cu totul incapabil să depășească spațiul atribuit — prin forța lucrurilor (?) — întregii rase. Această regulă lasă să se întrevadă o corelație mai intimă între masă și individ decît corelația similară observată la oameni și animale. Mai tîrziu s-a putut vedea reciproca acestei reguli, căci îndată ce Xipehuzii au început să se împuțineze, frontierele lor s-au restrîns proporțional.

Despre fenomenul procreației însăși am puțin de spus; dar acest puțin e caracteristic. Mai întîi, această procreație se produce de patru ori pe an, chiar înaintea echinocțiilor și solstițiilor, și numai în nopțile foarte limpezi. Xipehuzii se adună în grupe de trei, și aceste grupe, încet, încet, sfîrșesc prin a forma una singură, strîns amalgamată și dispusă în elipse foarte alungite. Ei rămîn așa toată noaptea și dimineața, pînă cînd soarele se ridică sus pe cer. Cînd se separă, se văd urcînd în văzduh forme vagi, vaporoase și enorme.

Aceste forme se condensează încet, se micșorează și, după zece zile, se prefac în conuri ambrate, mult mai mari încă decît Xipehuzii adulți. Le trebuie două luni și cîteva zile ca să atingă maximul de dezvoltare, adică de micșorare. La capătul acestei perioade, ele devin asemenea celorlalte făpturi din regnul lor, de culori și forme schimbătoare după oră, timp și capriciu individual. Cîteva zile după dezvoltarea sau micșorarea lor integrală, limitele de acțiune se lărgesc. Desigur că puțin înaintea acestui moment redutabil strîngeam coastele bunului meu Kuath pentru a merge să-mi stabilesc locul de observație mai departe.

Nu e posibil să afirmăm că Xipehuzii au simțuri. Ei posedă cu siguranță organe care le înlocuiesc...

Ușurința cu care percep de la mari distanțe prezența animalelor, dar mai ales pe cea a omului, dovedește că organele lor de investigație valorează cel puțin cît ochii noștri. Nu i-am văzut niciodată confundînd un vegetal și un animal, chiar în împrejurări în care eu aș fi putut foarte bine să săvîrșesc această greșeală, înșelat de lumina de sub copaci, de culoarea și poziția obiectului. Faptul că se adună cîte douăzeci ca să mistuie un animal mare, în vreme ce unul singur se ocupă de calcinarea unei păsări dovedește o înțelegere corectă a proporțiilor, și această înțelegere pare și mai perfectă dacă observăm că se strîng zece, doisprezece, cincisprezece, ținînd mereu seama de mărimea relativă a corpului. Un și mai bun argument în favoarea fie a existenței unor organe analoge simțurilor noastre, fie a inteligenței lor este modul în care acționează atacîndu-ne triburile, căci se

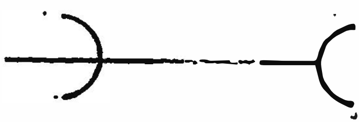
opresc puțin sau de loc la femei și copii, urmărindu-i în schimb fără milă pe războinici.

Acum, problema cea mai importantă : au ei un limbaj ? Pot să răspund fără cea mai mică ezitare : „Da, ei au un limbaj". Și acest limbaj se compune din semne, dintre care am putut chiar să descifrez cîteva.

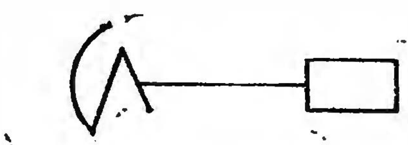
Să presupunem, de exemplu, că un Xipehuz vrea să vorbească cu altul. Pentru asta, ajunge să-și îndrepte razele stelei către celălalt, care le percepe aproape instantaneu. Cel chemat, dacă e în mișcare, se oprește, așteaptă. Vorbitorul trasează atunci rapid, chiar pe suprafața interlocutorului său — și n-are importanță în ce loc anume —, o serie de scurte caractere luminoase, printr-un joc de raze emanînd mereu de la bază ; aceste caractere persistă o clipă, apoi se șterg.

După o scurtă pauză, interlocutorul răspunde.

Înaintea oricărei acțiuni de luptă sau de pîndă, i-am văzut totdeauna pe Xipehuzi folosind următoarele caractere :

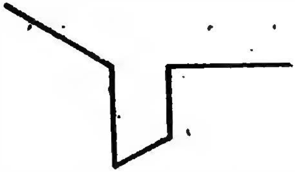
Cînd era vorba de mine — și era vorba des, pentru că au făcut totul ca să ne extermine, pe bravul meu Kuath și pe mine —, semnele

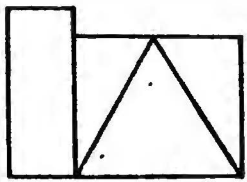
au fost invariabil schimbate, printre altele, ca fraza sau cuvîntul

amintit mai sus. Semnul obișnuit de apel era

şi-l făcea să vină în goană pe individul care-l primea. Cînd Xipehuzii erau chemaţi la o reuniune generală, am observat întotdeauna semnalul acesta

reprezentînd tripla aparenţă a acestor făpturi.

Xipehuzii au de altfel şi semne mai complicate, raportîndu-se nu la acţiuni similare cu ale noastre, ci la o rînduială a lucrurilor complet extraumană, din care n-am putut să descifrez nimic. Nu poate exista cea mai mică îndoială cu privire la capacitatea lor de a schimba idei abstracte, probabil echivalente ideilor omeneşti, căci pot să rămînă mult timp nemişcaţi, conversînd, ceea ce denotă adevărate acumulări de gînduri.

Îndelunga mea prezenţă în vecinătatea lor sfîrşise, în ciuda metamorfozelor (ale căror legi variază pentru fiecare, puţin, desigur, dar cu caracteristici suficiente pentru un spion încăpăţînat), prin a mă face să cunosc mai mulţi Xipehuzi destul de intim, prin a-mi revela particularităţi ale diferenţelor individuale... să le spun caractere? Am cunoscut taciturni care nu trasau aproape niciodată vreun cuvînt; expansivi care scriau adevărate discursuri; atenţi, flecari care vorbeau în acelaşi timp, întrerupîndu-se. Erau unii cărora le plăcea să se retragă, să trăiască solitari; alţii căutau în mod evident societatea; ferocii vînau continuu fiarele, păsările şi miloşii cruţau deseori animalele, lăsîndu-le să trăiască în pace. Nu deschid oare toate acestea un gigantic cîmp de acţiune imaginaţiei? Nu ne fac ele să ne închipuim

diversităţi de aptitudini, de inteligenţe, de forţe, analoge celor ale rasei umane?

Ei practică şi educaţia. De cîte ori am urmărit un bătrîn Xipehuz, aşezat în mijlocul a numeroşi tineri, radiindu-le semne pe care aceştia le repetau unul după altul şi pe care el îi punea să le reînceapă dacă repetiţia era imperfectă!

Aceste lecţii erau cu adevărat uimitoare pentru mine şi, din tot ceea ce-i priveşte pe Xipehuzi, nu-i nimic altceva care să mă fi ţinut încordat atît de des, care să mă fi preocupat mai mult în nopţile de insomnie. Mi se părea că acolo, în această auroră a rasei, vălul misterului putea să se întredeschidă, acolo o idee simplă, primitivă, va ţişni poate, va lumina pentru mine un ungher al acestor profunde întunecimi. Nu, nimic nu m-a descurajat; ani de zile am asistat la această educaţie, am căutat nenumărate interpretări. De cîte ori n-am crezut că surprind o lumină fugară a esenţei naturii Xipehuzilor, o lumină extrasensibilă, o pură abstracţie pe care, vai!, sărmanele mele aptitudini, înlănţuite de plumbul cărnii, n-au fost niciodată în stare s-o urmărească!

Am spus mai sus că i-am crezut multă vreme pe Xipehuzi nemuritori. Această credinţă spulberîndu-se la vederea morţilor violente, care urmară cîtorva întîlniri între Xipehuzi, începui, fireşte, să caut punctul lor vulnerabil şi-mi dădui silinţa în fiecare zi, de atunci, să găsesc mijloace distructive, căci Xipehuzii se înmulţeau într-atît încît, după ce depăşiseră pădurea Kzur la sud, la nord, la vest, începeau să se întindă peste cîmpii şi înspre răsărit. Vai, în puţine cicluri l-ar fi izgonit pe om din locuinţa sa terestră.

. . .

Mă înarmai deci cu o praştie şi, îndată ce un Xipehuz ieşea din pădure în bătaia mea, îl ochiam şi-i aruncam piatra. Nu obţinui nici un rezultat, cu toate că-i atinsesem pe indivizii ochiţi în toate punctele suprafeţei lor, chiar şi în steaua luminoasă. Păreau de o perfectă insensibilitate şi nici unul dintre ei nu s-a ferit vreodată ca să evite proiectilele mele. După o lună de încercări trebui să-mi mărturisesc că praştia mea nu putea nimic împotriva lor şi părăsii această armă.

Luai arcul. La primele săgeţi pe care le lansai descoperii la Xipehuzi un sentiment foarte viu de teamă, căci se feriră, se ţinură în afara bătăii arcului, mă evitară pe cît le fu cu putinţă. Timp de opt zile încercai zadarnic să ating unul. În ziua a opta, un grup de Xipehuzi, purtat cred de ardoarea vînătorească, trecu destul de aproape de mine, urmărind o gazelă. Lansai repede cîteva săgeţi,

fără nici un efect aparent, şi grupul se împrăştie, în timp ce eu îi urmăream şi-mi risipeam muniţiile. Abia trăsesem ultima săgeată, că se întoarseră în mare viteză, mă impresurară pe trei sferturi şi mi-aş fi pierdut viaţa fără prodigioasa iuţeală a viteazului Kuath.

Această întîmplare mă lăsă plin de incertitudini şi speranţe; îmi petrecui toată săptămîna inert, pierdut în golul şi profunzimea meditaţiilor mele, într-o problemă excesiv de pasionantă, subtilă, capabilă să gonească somnul şi care mă umplea de suferinţă şi de bucurie totodată. De ce se temeau Xipehuzii de săgeţile mele? De ce, pe de altă parte, nici unul dintre numeroasele proiectile cu care-i atinsesem pe cei din grupul de vînători nu produsese vreun efect? Ceea ce ştiam despre inteligenţa duşmanilor mei nu îngăduia ipoteza unei terori fără motiv. Totul, dimpotrivă, mă obliga să presupun că săgeata, lansată în anumite condiţii, trebuia să fie o armă redutabilă împotriva lor. Dar care erau aceste condiţii? Care era punctul vulnerabil al Xipehuzilor? Şi brusc îmi veni ideea că trebuie atinsă steaua. Un minut avui această certitudine, o certitudine pasionată, oarbă. Apoi mă cuprinse îndoiala.

Oare nu ochisem eu acest punct cu praştia? De ce ar fi săgeata mai norocoasă decît piatra?

Era noapte, nemăsuratul abis, cu minunatele sale lămpi împrăştiate pe deasupra Pămîntului. Şi eu, cu capul în mîini, visam, cu inima mai întunecată ca noaptea.

Un leu începu să ragă, şacalii trecură pe cîmpie şi din nou mă fulgeră luminiţa speranţei. Mă gîndisem că piatra praştiei era relativ mare şi steaua Xipehuzilor atît de mică! Poate că, pentru a avea efect, trebuie să mergi în adînc, să străpungi cu un vîrf ascuţit, şi atunci teroarea lor în faţa săgeţii se explica!

Vega se rotea încet deasupra polului, zorii erau aproape şi, pentru cîteva ore, oboseala adormi în creierul meu lumea spiritului.

În zilele următoare, înarmat cu arcul, îi urmării fără răgaz pe Xipehuzi atît de departe în incinta lor pe cît îmi permitea înţelepciunea. Dar toţi îmi evitară atacul, ţinîndu-se departe, în afara bătăii. Nu puteam să mă gîndesc să stau la pîndă, modul lor de percepţie îngăduindu-le să-mi constate prezenţa şi prin obstacole.

Către sfîrşitul celei de-a cincea zi, se produse un eveniment care, el singur, ar fi dovedit că Xipehuzii sînt făpturi pasibile de greşeală şi în acelaşi timp de perfecţionare, ca şi omul. În amurgul acelei seri, un Xipehuz se apropie în mod deliberat de mine, cu acea viteză mereu accelerată cu care obişnuiesc ei să atace. Surprins, cu inima bătînd, încordai arcul. El, continuînd să înainteze,

asemenea unei coloane de peruzea în înserarea născîndă, ajunse aproape în bătaia săgeții. Apoi, cum mă pregăteam s-o slobozesc, îl văzui cu uimire schimbîndu-și poziția, ascunzîndu-și steaua, fără a înceta să înainteze. Nu avui decît timpul să-l pornesc pe Kuath în galop și să mă feresc de atacul acestui adversar redutabil.

Or, această simplă manevră, la care nici un Xipehuz nu părea să se fi gîndit mai înainte, pe lîngă faptul că demonstra, odată mai mult, puterea de invenție personală, individualitatea inamicului, sugera două idei : prima că aveam norocul să fi raționat corect cu privire la vulnerabilitatea stelei xipehuze ; a doua, mai puțin încurajatoare, că aceeași tactică, dacă era aplicată de toți, avea să-mi facă sarcina extrem de dificilă, poate chiar imposibilă.

Totuși, după ce făcusem atîtea ca să ajung să cunosc adevărul, simții cum îmi crește curajul în fața piedicii și îndrăznii să nădăjduiesc că spiritul meu va avea agerimea necesară pentru a o înlătura *.

VI

A DOUA PERIOADĂ A CĂRȚII LUI BAKHUN

Mă întorsei în vîlceaua mea. Anahr, al treilea fiu al soției mele Tepai, era un mare făurar de arme. Îi poruncii să-mi facă un arc cu o bătaie extraordinară. El luă o creangă a copacului Waham, tare ca fierul, și arcul pe care-l făcu din ea era de patru ori mai tare decît al pastorului Zankann, cel mai puternic arcaș din o mie de triburi. Nici un om viu n-ar fi putut să-l întindă. Dar născocisem un meșteșug și, cum Anahr lucrase după gîndul meu, arcul imens putea fi întins și destins chiar și de o femeie.

Fusesem totdeauna priceput în lansarea dardei și a săgeții și în cîteva zile învățai să cunosc atît de bine arma făurită de fiul meu Anahr, încît nu greșeam nici o țintă, fie ea măruntă ca o muscă sau iute ca șoimul în zbor.

Isprăvind acestea, mă întorsei spre Kzur, călărind pe Kuath cel cu ochi de flacără, și reîncepui să dau tîrcoale dușmanilor omului.

---

* *În capitolele următoare, scrise la modul general narativ, urmăresc îndeaproape traducerea literală a d-lui Dessault, fără să mă constrîng totuși la obositoarea împărțire în versete și nici la repetițiile inutile (n.a.).*

Pentru a le inspira încredere, trăsei multe săgeţi cu arcul meu obişnuit de fiecare dată cînd un grup se apropia de frontieră, şi săgeţile cădeau mult mai încoace de ei. Învăţară astfel să cunoască bătaia exactă a armei şi să se creadă în afară de pericol la anumite distanţe. Totuşi, le rămînea o neîncredere care-i făcea mobili, capricioşi, cîtă vreme nu se aflau la adăpostul pădurii, şi-i determina să-şi ferească stelele la vederea mea.

Cu răbdare, le obosii teama şi, în a şasea dimineaţă, un grup se postă în faţa mea, sub un mare castan, la trei bătăi de arc obişnuit.

Imediat trimisei un nor de săgeţi inutile. Atunci, luarea lor aminte adormi din ce în ce mai mult şi începură să se poarte la fel de liber ca în prima perioadă a şederii mele.

Era ceasul hotărîtor. Inima îmi bătea atît de tare încît, la început, mă simţii lipsit de puteri. Aşteptai, căci de o singură săgeată depindea formidabilul viitor. Dacă greşeam ţinta, poate că Xipehuzii n-aveau să se mai supună niciodată experimentului meu şi cum să ştiu, atunci, dacă sînt sau nu accesibili loviturilor omului ?

Puţin cîte puţin, voinţa mea triumfă, îmi făcui inima să-mi tacă, îmi făcui membrele suple şi puternice şi ochiul limpede. Atunci, încet, ridicai arcul lui Anahr. Acolo, departe, un mare con de smarald stătea nemişcat în umbra copacului; coarda se întinse; săgeata porni, şuierînd, în spaţiu... şi Xipehuzul, atins, **căzu, se condensă, se pietrifică.**

Strigătul sonor al triumfului ţîşni din pieptul meu...

Astfel deci, aceşti înfricoşători Xipehuzi erau vulnerabili la armele omeneşti ! Puteam spera să-i distrugem !

Acum, fără teamă, lăsai inima să-mi bată, să-mi cînte de mare bucurie, eu care privisem cu atîta deznădejde viitorul rasei mele, eu care, sub rotirea constelaţiilor, sub cristalul albastru al abisului, calculasem atît de des că în două secole lumea îşi va simţi hotarele trosnind sub invazia xipehuză.

Şi totuşi, cînd ea reveni, Noaptea îndrăgită, Noaptea gînditoare o umbră căzu peste beatitudinea mea, mîhnirea că Omul şi Xipehuzul nu pot să coexiste, că viaţa unuia trebuia să fie condiţia sălbatică a nimicirii celuilalt.

A TREIA PERIOADĂ A CĂRŢII LUI BAKHUN

I

Lum învingător

Preoţii, bătrînii şi şefii mi-au ascultat povestea minunîndu-se; solii s-au dus pînă în adîncul singurătăţii să repete vestea cea bună. Marele consiliu a poruncit războinicilor să se adune în luna a şasea a anului douăzeci şi două de mii şase sute patruzeci şi nouă pe cîmpia Mehur-Asar, şi profeţii au predicat războiul sfînt. Au venit mai mult de o sută de mii de războinici zahelali; un mare număr de luptători ai seminţiilor străine, Ozumi, Sahri, Kaldei, atraşi de faimă, au venit să-şi ofere braţele marelui popor.

Kzur a fost împresurată de zece rînduri de arcaşi, dar săgeţile au fost neputincioase în faţa tacticii xipehuze şi un mare număr de războinici nesocotiţi au pierit.

Atunci, timp de mai multe săptămîni, o mare spaimă a domnit printre oameni...

În a treia zi a celei de-a opta luni, înarmat cu un cuţit cu vîrful bine ascuţit, am vestit seminţiile nenumărate că voi merge să lupt singur cu Xipehuzii, în speranţa de a spulbera neîncrederea născîndă în adevărul povestirii mele.

Dar fiii mei Lum, Demja, Anahr s-au împotrivit cu tărie acestui gînd şi au vrut să-mi ia locul. Şi Lum a spus: „Tu nu poţi să mergi, căci dacă mori toţi ar crede că Xipehuzii sînt invulnerabili şi rasa umană ar pieri".

Demja, Anahr şi mulţi şefi spunînd aceleaşi cuvinte, am găsit motivele lor întemeiate şi m-am retras.

Atunci, Lum, luînd cuţitul meu cu mîner de corn, trecu frontiera mortală şi Xipehuzii veniră în grabă... Unul dintre ei, mult mai iute decît ceilalţi, era gata să-l atingă, dar Lum, mai ager decît leopardul, se feri, îl înconjură şi, dintr-un salt uriaş, îl ajunse şi-l străpunse cu vîrful ascuţit.

Seminţiile nemişcate văzură **căzînd, condensîndu-se, pietrificîndu-se** vrăjmaşul. O sută de mii de glasuri urcară în dimineaţa albastră şi Lum se şi întorcea, trecea frontiera. Numele său glorios străbătu armatele.

II

Prima bătălie

Anul 22642, a şaptea zi a celei de-a opta luni.

În zori, trîmbiţele au sunat, ciocanele grele au lovit clopotele de bronz, vestind marea bătălie. O sută de bivoli negri, două sute de armăsari au fost sacrificaţi...

Planeta soarelui s-a topit în aurora sîngerie, şefii au galopat prin faţa armatelor, vuietul atacului a crescut o dată cu goana impetuoasă a celor o sută de mii de luptători.

Tribul Nazzum s-a întîlnit cel dintîi cu duşmanul şi lupta a fost cumplită. Neputincioşi la început, seceraţi de loviturile misterioase, războinicii au învăţat curînd arta de a-i lovi pe Xipehuzi şi de a-i ucide. Atunci, toate seminţiile, Zahelali, Ozumi, Sahri, Kaldei, Xisoaştri, Pjarvani, vuind ca oceanele, au invadat cîmpia şi pădurea, înconjurîndu-i pretutindeni pe tăcuţii adversari.

Multă vreme bătălia a fost un haos ; mesagerii veneau mereu să-i înştiinţeze pe preoţi că oamenii piereau cu sutele, dar că moartea lor era răzbunată.

La ceasul arzător, fiul meu Surdar, cel cu picioare iuţi, trimis de Lum, veni să-mi spună că pentru fiecare Xipehuz nimicit piereau doisprezece dintre ai noştri. Sufletul mi se întunecă şi inima îmi slăbi...

Şi, amintindu-mi numărătoarea războinicilor, care dăduse cifra de o sută patruzeci de mii, ştiind că Xipehuzii erau cam patru mii, îmi spusei că mai mult de o treime din uriaşa armată va pieri, dar Pămîntul va fi al omului. Or, s-ar fi putut ca armata să nu ajungă...

— E deci o victorie ! murmurai eu, cu tristeţe.

Dar cum mă gîndeam la aceste lucruri, iată că vuietul bătăliei făcu să se cutremure mai tare pădurea, apoi, în grămezi mari, războinicii reapărură şi toţi, cu strigăte de primejdie, fugeau spre frontiera Mîntuirii.

Atunci îi văzui pe Xipehuzi ieşind în marginea pădurii nu despărţiţi unii de alţii, ca dimineaţa, ci uniţi cîte douăzeci, în cerc, cu stelele întoarse către interiorul grupurilor. În această poziţie, invulnerabili, ei înaintau spre războinicii neputincioşi şi îi măcelăreau fără milă.

Era dezastrul.

Cei mai îndrăzneţi luptători nu se gîndeau decît la fugă. Totuşi, cu tot doliul care se întindea peste sufletul meu, observam răbdător peripeţiile fatale, în speranţa de a găsi un leac chiar în adîncul nenorocirii, căci deseori veninul şi antidotul lui se află unul lîngă altul.

Pentru încrederea mea în puterea gîndirii, destinul mă răsplăti cu două descoperiri. Remarcai, în primul rînd, în locurile unde triburile noastre erau în număr mare şi Xipehuzii puţini, că măcelul, la început total, se domolea, că loviturile duşmanului

aveau din ce în ce mai puţin efect, mulţi dintre cei loviţi ridicîndu-se după o scurtă ameţeală. Cei mai robuşti sfîrşeau prin a rezista complet la şoc, continuînd să fugă după atingeri repetate. Fenomenul producîndu-se în diverse puncte ale cîmpului de bătaie, îndrăznii să conchid că Xipehuzii oboseau, că puterea lor de distrugere nu depăşea o anumită limită.

A doua remarcă, completînd-o în mod fericit pe prima, îmi fu prilejuită de un grup de Kaldei. Aceşti sărmani oameni, înconjuraţi din toate părţile de duşmani, pierzîndu-şi încrederea în cuţitele lor scurte, smulseră arbuşti şi-şi făcură din ei ghioage cu care încercară să-şi croiască drum. Spre marea mea surprindere, tentativa lor izbuti. Îi văzui pe Xipehuzi, cu duzinele, pierzîndu-şi echilibrul sub lovituri. Aproape jumătate dintre Kaldei scăpară prin spărtura astfel făcută, dar, lucru ciudat, cei care se slujiră de instrumente de bronz (aşa cum se întîmplă cu cîţiva şefi) se omorîră ei înşişi lovind duşmanul. Trebuie să adaug că loviturile de ghioagă nu făcură vreun rău vizibil Xipehuzilor, căci cei care căzuseră se ridicară imediat şi reluară urmărirea. Nu socotii totuşi mai puţin dubla mea descoperire ca avînd o însemnătate hotărîtoare pentru viitoarele bătălii.

În acest timp, dezastrul continua. Pămîntul răsuna de fuga celor învinşi ; înainte de căderea nopţii, în teritoriul xipehuz nu mai rămăseseră decît morţii noştri şi cîteva sute de luptători urcaţi în copaci. Soarta acestora fu înfricoşătoare : Xipehuzii îi arseră de vii, făcînd să conveargă mii de raze în rămurişul ce-i adăpostea. Ţipetele lor groaznice răsunară ore întregi sub marele firmament.

III

Bakhun ales

A doua zi, popoarele îşi numărară supravieţuitorii. Se stabili că bătălia ne costa aproximativ nouă mii de oameni ; o evaluare cumpătată socoti pierderile Xipehuzilor la şase sute. Moartea fiecărui duşman costase astfel cincisprezece existenţe umane.

Desperarea pătrunse în inimi, mulţi strigau împotriva şefilor şi voiau să renunţe la înspăimîntătoarea confruntare. Atunci, primit cu murmure, înaintai în mijlocul taberei şi începui să-i dojenesc cu voce tare pe războinici pentru becisnicia lor. Îi întrebai dacă era mai bine să piară toată omenirea sau să sacrificăm doar o parte a ei; le demonstrai că în zece ani tot ţinutul zahelal avea să fie cotropit de Forme şi în douăzeci ţara Kaldeilor, a Sahrilor, a Pjarvanilor şi a Xisoaştrilor, apoi, trezindu-le astfel conştiinţa, îi făcui să-şi dea seama că o şesime din temutul teritoriu revenise oamenilor, că duşmanul fusese împins înapoi din trei părţi în pădure. În sfîrşit, le comunicai observaţiile mele, îi făcui să înţeleagă că Xipehuzii nu erau neobosiţi, că ghioage de lemn puteau să-i răstoarne şi să-i oblige să-şi descopere punctul vulnerabil.

O mare tăcere domnea pe cîmpie, speranța revenea în inima nenumăraților războinici care mă ascultau. Și pentru a le mări încrederea descrisei aparatele de lemn pe care le născocisem, potrivite pentru atac și pentru apărare totodată. Entuziasmul renăscu, popoarele mă aclamară și șefii depuseră comanda la picioarele mele.

IV

Prefacerile armamentului

În zilele următoare pusei să se taie un mare număr de copaci și dădui modelul ușoarelor bariere portative, a căror descriere sumară iat-o : un cadru lung de șase coți și larg de doi, legat cu drugi de un cadru interior, avînd o lărgime de un cot și o lungime de cinci. Șase oameni (doi purtători ; doi războinici înarmați cu lănci mari de lemn, boante ; alți doi înarmați, de asemenea, cu lănci de lemn, dar prevăzute cu vîrfuri metalice foarte subțiri și, pe deasupra, cu arcuri și săgeți) puteau să stea în ele în voie și să meargă prin pădure, la adăpost de atacul imediat al Xipehuzilor. Ajunși lîngă dușman, războinicii înarmați cu lănci boante trebuiau să-l lovească, să-l răstoarne, să-l oblige să se descopere și arcașii-lăncieri trebuiau să țintească stelele, fie cu lancea, fie cu arcul, după caz. Cum statura medie a Xipehuzilor era cu puțin mai mare de un cot și jumătate, așezai barierele astfel încît cadrul exterior să nu depășească, în tot timpul mersului, o înălțime deasupra pămîntului de mai mult de un cot și un sfert ; pentru asta era de ajuns să se încline puțin suporturile care-l legau de cadrul interior, purtat de oameni. Cum, de altfel, Xipehuzii nu știu să treacă peste obstacolele abrupte și să se deplaseze altfel decît în poziție verticală, bariera astfel concepută oferea o ocrotire suficientă împotriva atacurilor lor imediate. Desigur, ei aveau să se străduiască să ardă noile arme și, în mai mult de un caz, aveau să izbutească, dar cum focurile lor nu erau eficace dincolo de bătaia săgeților, trebuiau să se descopere pentru a săvîrși această calcinare. Pe deasupra, ea nefiind instantanee, exista posibilitatea de a o evita, prin manevre rapide.

V

A doua bătălie

Anul 22649, a unsprezecea zi a celei de-a opta luni. În ziua aceea s-a dat a doua bătălie împotriva Xipehuzilor și șefii mi-au încredințat comanda supremă. Atunci am împărțit semințiile în trei armate. Puțin înaintea zorilor, am trimis împotriva pădurii Kzur patruzeci de mii de războinici înarmați după sistemul ba-

rierelor. Atacul a fost mai puţin învălmăşit decît cel din ziua a şaptea. Triburile au intrat încet în pădure, împărţite în mici trupe, aşezate în bună rînduială şi lupta a început. Ea a fost cu totul în avantajul oamenilor timp de un ceas. Xipehuzii fiind complet derutaţi de noua tactică, mai mult de o sută de Forme au pierit, abia răzbunate prin moartea a zece războinici. Dar după ce surpriza a trecut, Xipehuzii au început să ardă barierele. În cîteva cazuri, ei au izbutit. Către al patrulea ceas al zilei, au adoptat o manevră mai primejdioasă: profitînd de iuţeala lor, grupuri de Xipehuzi, lipiţi unii de alţii, se năpusteau asupra barierelor, reuşind să le răstoarne. Au pierit astfel un mare număr de oameni, aşa că, duşmanul recîştigîndu-şi avantajul, o parte a armatei noastre îşi pierdu nădejdea.

Către ora cinci, triburile zahelale Hemar, Djoh şi o parte a Xisoaştrilor şi Sahrilor începură retragerea. Vrînd să evit o catastrofă, trimisei curieri apăraţi de bariere puternice ca să anunţe sosirea de întăriri. În acelaşi timp, pregătii o a doua armată pentru atac; dar, mai înainte, dădui noi instrucţiuni: barierele trebuiau să se menţină în grupuri atît de dese cît îngăduia mersul prin pădure şi să se aşeze în careuri compacte îndată ce se apropia o trupă mai numeroasă de Xipehuzi, fără să renunţe totuşi la ofensivă.

Spunînd acestea, dădui semnalul; în puţină vreme, avui fericirea să constat că victoria se întorcea de partea seminţiilor coalizate. În sfîrşit, către mijlocul zilei, o numărătoare aproximativă, socotind pierderile armatei noastre la două mii de oameni şi acelea ale Xipehuzilor la trei sute, făcu să se vadă în mod hotărît progresele înregistrate şi umplu din nou inimile de încredere.

Totuşi, proporţia se schimbă uşor în dezavantajul nostru către al patrusprezecelea ceas, seminţiile pierzind atunci patru mii de indivizi, iar Xipehuzii cinci sute.

Atunci lansai al treilea corp: bătălia atinse cea mai mare intensitate, entuziasmul războinicilor crescînd din minut în minut, pînă în ceasul în care soarele fu gata să cadă la apus.

În momentul acela, Xipehuzii reluară ofensiva în nordul pădurii Kzur; o dare înapoi a Ozumilor şi Pjarvanilor mă nelinişti. Socotind, pe deasupra, că întunericul ar fi mai prielnic duşmanului, sunai sfîrşitul bătăliei. Întoarcerea trupelor se făcu în linişte, în mod victorios; o mare parte din noapte ne sărbătorirăm succesele. Erau mari: opt sute de Xipehuzi sucombaseră, sfera lor de acţiune se redusese la două treimi din Kzur. E adevărat că lăsasem şapte mii dintre ai noştri în pădure; dar, proporţional cu rezultatul, aceste pierderi erau mult inferioare celor din prima bătălie. Plin de speranţă, cutezai atunci să concep planul unui atac hotăritor împotriva celor două mii şase sute de Xipehuzi rămaşi.

VI

Exterminarea

Anul 22649, a cincisprezecea zi a celei de-a opta luni.

Cînd astrul roşu se ivi pe colinele răsăritene, seminţiile erau aşezate în linie de bătaie în faţa pădurii Kzur.

Cu sufletul înălţat de speranţă, sfîrşii de vorbit cu şefii, trimbiţele sunară, bronzul vui sub ciocanele grele şi prima armată intră în pădure.

Or, barierele erau mai puternice, puţin mai mari şi cuprindeau doisprezece oameni în loc de şase — în afară de cam o treime construite tot după vechiul plan.

Astfel, ele erau mai greu de ars şi de răsturnat.

Primele momente ale bătăliei au fost norocoase ; după al treilea ceas, pieriseră patru sute de Xipehuzi şi numai două mii dintre ai noştri. Încurajat de aceste veşti bune, lansai al doilea corp. Înverşunarea de o parte şi de alta deveni atunci înspăimîntătoare, luptătorii noştri obişnuindu-se cu triumful, adversarii apărîndu-se cu îndărătnicia unui Regn nobil. Din al patrulea pînă în al optulea ceas pierdurăm nu mai puţin de zece mii de vieţi, dar Xipehuzii le plătiră cu o mie dintr-ale lor, astfel că nu mai rămîneau decît o mie în adîncurile pădurii Kzur.

Din clipa aceea înţelesei că Omul va stăpîni lumea : ultimele mele temeri se potoliră.

Totuşi, în al nouălea ceas, o mare umbră pluti asupra victoriei noastre. Xipehuzii nu se mai arătau decît în grămezi enorme în luminişuri, ascunzîndu-şi stelele, şi era aproape cu neputinţă să fie răsturnaţi. Însufleţiţi de bătălie, mulţi dintre ai noştri se năpusteau împotriva acestor grămezi. Atunci, cu o mişcare rapidă, un grup de Xipehuzi se desprindea, răsturnîndu-i şi masacrîndu-i pe temerari.

O mie pieriră astfel, fără vreo pierdere pentru duşman; văzînd asta, Pjarvanii strigară că totul se sfîrşise ; panica puse pe goană mai mult de zece mii de oameni, un mare număr aruncîndu-şi barierele ca să fugă mai repede. Asta-i costă. O sută de Xipehuzi, pornind pe urmele lor, uciseră peste două mii de Pjarvani şi Zahelali : groaza începu să se răspîndească în toate liniile noastre.

Cînd mesagerii îmi aduseră această ştire funestă, înţelesei că ziua va fi pierdută dacă nu voi reuşi, printr-o manevră rapidă, să recuceresc poziţiile pierdute. Imediat dădui ordin şefilor celei de-a treia armate să atace şi anunţai că voi lua eu însumi comanda. Apoi pornii repede cu aceste rezerve în direcţia din care veneau fugarii. Ne aflarăm curînd faţă în faţă cu Xipehuzii urmăritori. Tîrîţi de ardoarea măcelului, ei nu se regrupară destul de repede şi, în cîteva clipe, îi învăluirăm ; foarte puţini scăpară ; strigătul imens al victoriei dădu din nou curaj alor noştri.

Din momentul acela nu-mi fu greu să reiau atacul; manevra noastră se mărgini la desprinderea unor părţi din grupurile duşmane, la învăluirea şi nimicirea lor.

Curînd, înţelegînd cît de neprielnică le era această tactică, Xipehuzii reîncepură să lupte în grupuri mici şi măcelul celor două Regnuri, dintre care unul nu putea să existe decît prin nimicirea celuilalt, se înteţi înfricoşător. Dar orice îndoială în legătură cu rezultatul final dispărea din inimile cele mai slabe. Către al patrulea ceas, abia dacă mai rămăseseră cinci sute de Xipehuzi împotriva a mai mult de o sută de mii de oameni — şi acest mic număr de duşmani era închis din ce în ce mai mult într-un spaţiu strîmt, cam o şesime din pădurea Kzur, ceea ce ne uşura intr-o foarte mare măsură manevrele.

În timpul acesta, lumina roşie a amurgului şiroia printre ramuri şi, temîndu-mă de capcanele umbrei, întrerupsei bătălia.

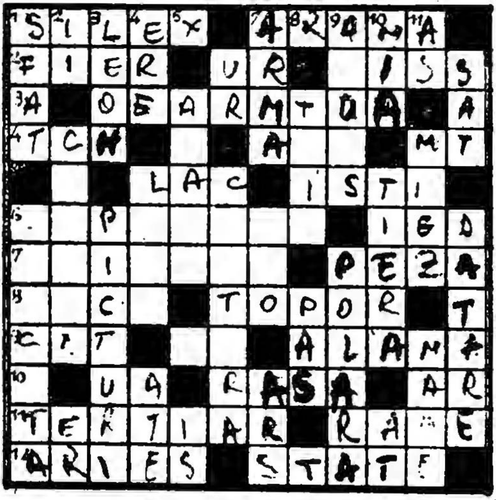
Imensitatea victoriei făcea să crească toate inimile, şefii îmi oferiră domnia asupra seminţiilor. Ii sfătuii să nu încredinţeze niciodată destinele atîtor oameni unei sărmane creaturi supuse greşelii, ci să-şi aleagă drept şef terestru *Inţelepciunea*.

VII

Ultima perioadă a cărţii lui Bakhun

Pămîntul aparţine Oamenilor. Două zile de luptă i-au nimicit pe Xipehuzi : tot ţinutul ocupat de cei din urmă două sute a fost purificat, fiecare copac, fiecare plantă, fiecare fir de iarbă au fost rase de pe suprafaţa pămîntului. Ajutat de fiii mei Lum, Azah şi Limho, am sfîrşit să înscriu istoria lor pe table de granit, pentru cunoştinţa secolelor viitoare.

Şi iată-mă singur, la marginea pădurii Kzur, în noaptea palidă. O semilună de aramă atîrnă la apus. Leii rag la stele. Fluviul rătăceşte lin printre sălcii ; glasul lui veşnic povesteşte timpul care trece, melancolia lucrurilor pieritoare. Şi eu mi-am îngropat fruntea în palme şi un vaiet se înalţă din inima mea. Căci, acum, cînd Xipehuzii nu mai sînt, sufletul meu îi regretă şi mă întreb ce Fatalitate a vrut ca splendoarea Vieţii să fie mînjită de Tenebrele Crimei !

PRIMELE RAZE

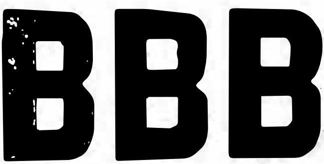
ORIZONTAL: 1) Cea mai răspîndită materie primă folosită de om în confecționarea celor dintîi unelte ale sale, cu care începe cea mai îndelungată epocă din viața omenirii — A doua materie primă utilizată de omul primitiv, cu care se trece la metalurgie și care va constitui epoca de bronz a societății umane. 2) A treia fază în istoria omenirii, fază numită și ea după un metal — Cunoscut oraș-stat din Mesopotamia, unde s-au făcut interesante descoperiri arheologice — Cea de-a treia mare glaciațiune înainte și după care apar și primele culturi ale epocii paleolitice (pietrei vechi). 3) Una dintre primele creații meșteșugărești ale omului primitiv, apărută din necesitatea păstrării rezervelor de apă și hrană, și multă vreme singurul mijloc pentru stabilirea unei cronologii relative. 4) Trust de construcții hidrotehnice — Numele japonez al budiștilor — Marin Teodoru. 5) Apă stătătoare, pe care s-au construit numeroase așezări lacustre, menite să ferească omul de atacurile animalelor sălbatice — Acești (pop). 6) Cel mai important mijloc de investigație arheologică ce a dus în ultima vreme la o uriașă acumulare de documente de cultură materială privind comuna primitivă — Pui de capră, unul dintre primele animale domesticite de om. 7) Ajutoare prețioase ale omului și sursă de hrană pentru formațiile primitive de vînători și păstori — Apărare. 8) Diminutiv masculin — Una dintre primele unelte confecționate de om la început din piatră, apoi din metale. 9) Rezultatul unei împărțiri — Pronume personal — Aliaj de cupru. 10) A vui — Specie — Măsură de suprafață. 11) Perioadă geologică în care are loc (în a doua parte) antropogeneza — Cadre. 12) Rîu în Transilvania — Elemente de suprastructură, care apar odată cu divizarea societății în clase.

VERTICAL: 1) Povață — Șantier arheologic în R.P.R. care a dat și numele unei culturi neolitice. 2) Cămăși rustice — Părți ale corpului pe care unele formații sociale primitive din mezolitic le inhumau separat — Erbiu. 3) Rîu, afluent al Dunării — Manifestări artistice ale oamenilor primitivi, constatate pe numeroase obiecte de ceramică sau pe pereții peșterilor; la început monocrome, iar apoi policrome. 4) Diviziuni mari de timp — Unealtă casnică atît de apărare, cît și de atac, confecționată inițial din piatră, apoi din diferite metale — Fire de urzeală. 5) Una dintre cele mai importante invenții preistorice care i-au permis omului să-și lărgească mult legăturile și perspectivele — Sînt. 6) Udrea Aurescu — Denumire dată de arheologi urmelor materiale care se încadrează în anumite tipologii. 7) Ustensilă indispensabilă omului primitiv care în timp a evoluat de la piatră și băț spre lance, arc, bumerang etc. — Orășel în insula Flores — Lutul într-o nouă formă de prelucrare, încă de la începutul primelor societăți umane. 8) Localitate în Japonia — În mers! 9) Unul dintre primele tipuri de vînători și oameni de pază ai începuturilor istoriei umanității — Caracterul climei în perioada celor patru mari glaciațiuni, care au contribuit mult la încetinirea dezvoltării omenirii. 10) Diminutiv feminin — Coroană la vechii perși — Bidiviu. 11) Campion — Partea interioară a pietrei, numită și nucleu, din care, începînd cu perioada mezolitică, omul începe să-și confecționeze uneltele — Aveau rolul dominant în matriarhat. 12) Așezare rustică — Stabilirea cronologiei societăților primitive, efectuată în prezent pe scară tot mai mare cu ajutorul carbonului radioactiv C_{14}

P. IONAȘCU

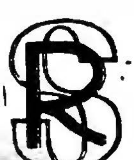
Populație primitivă

(Monoverb : 2—4)

Unealtă veche

(Monoverb : 3—6)

Meșteșug străvechi

(Monoverb : 5—6)

Dezlegările jocurilor din nr. 242

FANTEZIE ŞI REALITATE : 1) Vultur — Marţian; 2) Işi — Colin — Roşu ; 3) N — Cs — Centaur — C ; 4) Tihov — Goi — S — Cl ; 5) Selenit — Camee ; 6) Canale — Aci — Ofe ; 7) I — Ira — Culoare ; 8) Cr — I — Piro — Laur ; 9) Legenda — Spor — E ; 10) Ocina — Racoviţă ; 11) Pitici — Cal — Tel.

ÎN SPEOLOGIE : Peste-r-a-a-din-ca = Peşteră adîncă.

DIN MITOLOGIE : M-in-o-t-au-r = Minotaur.

Din viaţa oamenilor celebri

Iodul a fost descoperit în anul 1811 de chimistul francez Bernard Courtois (1777—1838). Cronicele închinate descoperirilor chimiei dau amănunte interesante cu privire la această descoperire.

Courtois pregătise o infuzie de cenuşă de alge marine în spirt. Intr-un alt vas avea un amestec de acid sulfuric şi fier. Intrerupîndu-şi experienţele pentru cîteva minute, el se aşeză la masa de lucru pentru a lua micul dejun. Pe umărul lui se urcase motanul. Deodată acesta sări jos şi în saltul său lovi sticlele care se aflau alături. Lichidul din sticlele sparte se scurse pe duşumea şi se amestecă. De jos se ridicară rotocoale de vapori albastru violet, avînd o strălucire metalică şi un miros înţepător. Acesta era iod, substanţă care şi-a căpătat denumirea de la cuvîntul care în greceşte înseamnă „violet".

★

Din cauza experienţelor îndelungate de laborator mîinile lui Bunsen, descoperitorul cesiului şi al rubidiului, se înăspriseră într-atît încît atunci cînd savantul se afla într-o societate, căuta întotdeauna să şi le ascundă sub masă. În laborator însă, Bunsen se mîndrea cu mîinile sale. În faţa elevilor şi asistenţilor săi băga degetul arătător în partea cea mai fierbinte a flăcării de la „becul Bunsen", îl ţinea acolo cîteva secunde pînă cînd în încăpere începea să miroasă a ars. Apoi, liniştit, spunea :

— Domnilor, în acest loc temperatura flăcării este de două mii de grade.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

• IANUARIE 1965

41 007